

SZIEBIG ORSOLYA JOHANNA*

A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények fogalma a nemzetközi közjog szemszögéből**

I. Bevezető gondolatok

„A drogokkal és más jogellenes termékekkel folytatott kereskedelemről eltérően, a természeti erőforrások végesek és nem pótolhatóak laboratóriumban.”¹ Napjaink elharapódzó környezetrombolása elvezetett egy új fogalmi kategória létrejöttéhez, amelyet környezet- és természet elleni bűncselekmények néven ismerünk. A környezet és a természet mint elkövetési tárgyak, a környezetromboló magatartások egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert a jog területén, több jogágba utat találva. Az így létrejött fogalomkör elnevezésének minden része külön elemzés tárgya lehetne, hiszen egységesen elfogadott definíciókról nem beszélhetünk. A környezet elleni bűncselekmények kifejezés az angol *environmental crime* terminológiával azonosítható, amelyet a magyar jogirodalom környezeti bűncselekmények, környezeti érdekeket sértő bűncselekmények vagy a környezet és természet elleni bűncselekmények terminusokén is használ.² A környezet elleni bűncselekmények gyűjtőfogalomnak tekinthető, amely alatt minden, a környezeti erőforrások kiaknázásából, károsításából, kereskedelméből vagy ellopásából eredő, egyén vagy csoport számára, haszonszerzés érdekében történő, környezetet károsító és egyben jogellenes tevékenységet érteni kell.³ A gyűj-

* egyetemi adjunktus, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar, Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

** A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

¹ Environmental crime – Interpol Elérhető: <https://www.interpol.int/Crimes/Environmental-crime> (2020.09.05.).

² „Környezet és természet elleni bűncselekmények” In: Kóhalmi László: XIX. Környezet és természet elleni bűncselekmények. Elérhető: https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/22_KohalmiL.pdf. „Környezeti érdeket sértő bűncselekmények” In: Bándi Gyula: Környezetjog. Szent István Társulat. 2014. „Környezet és természet elleni bűncselekmények” In: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, XXIII. Fejezet Környezet és természet elleni bűncselekmények.

³ Szerző saját megfogalmazása.

tőfogalomba tartozó cselekményeket másként határozza meg a nemzetközi közjog, az Európai Unió joga és az egyes államok nemzeti büntetőjoga.⁴ A környezet elleni bűncselekmények közé sorolhatóak a vadvilágot károsító, vadvilággal kapcsolatos cselekmények is, amelyek fogalmi besorolását és a definíció elemeit ugyanolyan bizonytalanság övezi, mint a főkategóriáét. A vadvilággal kapcsolatos bűncselekményekre egységesen elfogadott fogalom nem alakult ki, csupán azok az elemek és jellemzők tárhatók fel, amelyek szoros kapcsolódásuk révén tipikusan annak részét képezik. A tanulmány fő célkitűzése, hogy kibontsa a jogban is megjelenő legfontosabb elemeket és rámutasson az elnevezést övező bizonytalanságokra. Továbbá, kitekintés történik a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények új megvalósítási módjára, az online kereskedelem kérdésére, amely fogalmával – *wildlife cybercrime* – még most ismerkedik a nemzetközi közösség.

II. A vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények fogalma és jellemzői

A Szerző meghatározása alapján a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekményeket el kell határolni azon cselekményektől, amelyek a nemzeti büntetőjog alapján ténylegesen bűncselekményeknek minősülnek. *A büntetendő cselekmények alatt minden olyan, a vadvilágra negatív hatással lévő cselekményt érteni kell, amelyeket az államok, nemzeti szabályozásuk keretében, hátrányos jogkövetkezéssel sújtanak. A releváns cselekmények megvalósulhatnak a természetből történő begyűjtéssel, bevétellel, kereskedelemmel, egy állam területére történő behozatallal vagy onnan történő kivittel, birtoklással és megszerzéssel, feldolgozással. A vadvilág alatt értendő minden vadon élő állat- és növényfaj, beleértve azok összes előfordulási és együttélési formáját. A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények alapja a büntetőjogi jogkövetkezésmények alkalmazása, a nemzeti jogszabályozás alapján. Jellemzőik között pedig megállapítható a határon átnyúló szervezett bűnözési elem, valamint a korrupcióra való hajlandóság. Az elhatárolás feltétlenül szükséges, mivel az angol terminológiában a vadvilágot károsító és valamilyen módon büntetendő cselekményeket a *wildlife crime* terminológia alá sorolják. Azonban, ahogy arra még később a tanulmány rámutat, nem minden cselekmény minősül bűncselekménynek. A kifejezés első eleme: *wildlife*, könnyen átülthető a magyar nyelvbe, a szakirodalom is széles körben használja a vadvilág elnevezést. Azonban az angol *crime* szót bűnnek, bűnténynek, vétségnek, büntettnak vagy bűncselekménynek is lehet fordítani, nyilvánvalóan szélesebb értelemben használatos, mint a bűncselekmény. A vonatkozó nemzetközi szerződések közül a CITES⁵ is „hátrányos jogkövetkezésményekkel való sújtásról” szól, amely lehet közigazgatási vagy egyéb enyhe szankció, pénzbírság is. A CITES hivatalos nyelvi változatában azonban a *penalize* szó szerepel, amely magyar fordítása a megbüntet, büntetéssel sújt vagy büntetendőnek nyilvánít. A *wildlife crime* kifejezést fordíthatjuk a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekményeknek,*

⁴ SZIEBIG ORSOLYA JOHANNA: *A környezet elleni bűncselekmények az Európai Unióban, különös tekintettel a vadvilágot károsító cselekményekre*. In: Gombos Katalin – Sziebig Orsolya Johanna: *Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozás legújabb irányai*. NKE TKP, 2020. kézirat, megjelenés alatt.

⁵ CITES: *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*. Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről. Kihirdette: 2003. évi XXXII. törvény [Magyarország vonatkozásában 1985. augusztus hó 27. napján lépett hatályba.] 1973. (1975.).

illetve a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények.⁶ Jelen tanulmány tartalmára tekintettel a továbbiakban elsősorban a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények kifejezés kerül használatra, kivéve, ha az elhatárolásnak jelentősége van.

A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények esetében felmerülhet a kérdés, hogy a környezet elleni bűncselekmények esetében már egyébként elterjedten használt „*környezeti kár és károkozás*” kifejezéseket lehet-e alkalmazni a fogalomkör elnevezésében. A magyar terminológiában is jelen van a vadvilágot károsító cselekmények kifejezés, így az elfogadott jogi kifejezésként alkalmazható (lenne). Azonban feltehetjük a kérdést, hogy a vadvilágra negatívan ható cselekményeknek minden esetben eredménye-e a károkozás. Hiszen a vadvilágot károsító bűncselekmények kifejezést fogadjuk el, ezzel minden olyan más cselekményt kizárunk az alkalmazási körből, amely bár a vadvilágra hat, azzal kapcsolatos, de önmagában a cselekmény nem jár együtt károkozással. A dilemmára példaként szerepelhet egy CITES-függelékben szereplő faj online adásvétele a *darkweben*, amely tranzakció nem jár közvetlen, a vadvilágban jelentkező kárral. A kárt már megvalósította a jogellenes befogás, vagyis amikor a védett és CITES oltalom alatt álló faj példányát befogták a vadonból. Azonban a vonatkozó nemzetközi szervezetek kommunikációjában világos, hogy a *darkweben* folytatott jogellenes, vadvilágból származó egyedekkel folytatott kereskedelmi tevékenység is a *wildlife crime* kategóriájába esik. A tanulmány Szerzője ezért javasolja a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények vagy bűncselekmények kifejezés használatát, a vadvilágot károsító cselekmények helyett.

A környezeti károkozás önmagában is jelentős mértéket öltött napjainkra. Mint ahogyan arra *Kecskés Gábor* nemzetközi jogász már doktori értekezésében is felhívta a figyelmet, a környezeti kár „*önállósult kárkonceptciónak*” tekinthető.⁷ A vadvilággal kapcsolatos cselekményekből származó illegális haszon már akkor is megdöbbentő mértéket ölt, ha pusztán az elefántcsont és rinocéroszszarv kereskedelmét tekintjük. 2016 és 2018 között az előbbiből származó bevétel mintegy 400 millió USD volt, míg utóbbiból körülbelül 230 millió USD. A jelenséget tovább tüzezi, hogy a rinocéroszszarv illegális piacon való értéke jelenleg meghaladja az aranyét és a kokainét.⁸ Az elmúlt két évben a széles körben támogatott nemzetközi összefogás ellenére, az illegális pénzmozgás csaknem a kétszeresére nőtt.⁹ A vadvilágból származó fajokkal folytatott illegális kereskedelmi tevékenység napjainkra a harmadik legjövedelmezőbb jogellenes cselekménnyé vált, mértékben csupán a fegyver- és narkotikumkereskedelem előzi meg.¹⁰

⁶ A terminológiai kérdésekről bővebben: SZIEBIG ORSOLYA JOHANNA: *A vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények nemzetközi jogi keretei*. PhD értekezés. Szeged, 2019. 9–15. pp. Elérhető: http://doktori.bibl.u-szeged.hu/10247/1/PhDertekezes_dr.jur.Sziebig_Orsolya_Johanna_LL.M.pdf (2020.09.12.)

⁷ KECSKÉS GÁBOR: *A környezeti károkért való felelősség a nemzetközi jogban*. PhD értekezés, Győr. 2012. 24-38. pp. Elérhető: https://doktiskjog.sze.hu/images/Kecskes_doktori_ertekezes_DOI_azonos%C3%ADt%C3%B3val.pdf (2020.09.08.)

⁸ VAN UHM, DAAN P.: *Organised Crime in the Wildlife Trade*. Centre for Information and Research on Organised Crime Newsletter. Willem Pompe Institute, Utrecht University. (10)2012/2. 2–4. pp.

⁹ UNODC: *World Wildlife Crime Report. Trafficking in Protected Species*. 2020. United Nations, New York. 18. p. Elérhető: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/2020/World_Wildlife_Report_2020_9July.pdf (2020.09.12.)

¹⁰ *Ibid.* Bővebben: ‘T SAS-ROLFES, MICHAEL – CHALLENGER, DANIEL W. – HINSLEY, AMY – VERÍSSIMO, DIEGO – MILNER-GULLAND, E. J.: *Illegal Wildlife Trade: Scale, Processes and Governance*. Annual Review of Environment and Resources, (49)2019. 201-228. pp.

III. A vadvilágot károsító cselekmények fogalmi elemei

A vadvilágot károsító cselekmények fogalmi elemei közül három kerül részletes tárgyalásra. Először is az állami büntetőjog szerepe és büntetni rendelés; másodsorban a szervezett bűnözés és a Palermói Egyezmény alkalmazhatósága. Végül, a vadvilággal kapcsolatos bűncselekményekre jellemző korrupciós elem és az ENSZ Korrupció elleni egyezményének jelentősége.

1. Büntetni rendelés – az állami büntetőjog szerepe

A környezet büntetőjogi védelme nem újkeletű, sem állami, sem nemzetközi szinten, bár a szigorú standardokat megállapító szabályozás elfogadása nem vezetett sikerre. A releváns környezeti tárgyú nemzetközi egyezmények a legtöbb esetben csak a hátrányos jogkövetkezmények alkalmazását írják elő és a részes feleknek nincs kötelezettsége, hogy az adott magatartásokat feltétlenül bűncselekménynek minősítsék. Ennek ellenére *ultima ratio* jelleggel megtalálhatóak a büntetőjogi jogkövetkezmények. A nemzeti büntetőjog által alkalmazott hátrányos jogkövetkezmények köre változatos, a pénzbüntetéstől kezdődően a szabadságelvonás különböző formái is megtalálhatók. Éppen a vadvilágot károsító cselekmények elharapódzása miatt, az államok egyre súlyosabb büntetésekkel igyekeznek gátat szabni az orvvadászatnak és más bűncselekményeknek. Különösen az afrikai kontinens államaira jellemző a szigorú jogkövetkezmények alkalmazása, 2019-ben Kenya vadvilágért és turizmusért felelős minisztere bejelentette, hogy az orvvadászatot a legsúlyosabb bűncselekmények közé sorolják és az elkövető így halálbüntetéssel is sújtható lesz.¹¹

Alapvetően egyetérthetünk azzal a megállapítással, hogy a környezeti kárt eredményező cselekmények szankcionálásában helye van a különböző jellegű jogkövetkezményeknek. Nem feltétlenül kell minden esetben a legsúlyosabb, büntetőjogi jogkövetkezményeket alkalmazni. A környezeti károkozást magukba foglaló cselekmények jogkövetkezményei lehetnek polgári, közigazgatási vagy büntetőjogiak. A különböző jogágak jogkövetkezményeinek párhuzamos alkalmazására is lehetőség van, például egy különösen súlyos szennyezés maga után vonhatja a közigazgatási és a büntető igazságszolgáltatási rendszer párhuzamos eljárásait. A környezet elleni bűncselekmények megközelítésében helye van a büntetőjogi, a civil jogi és a közigazgatási jogi megközelítésnek, azok külön-külön nem elegendőek és a „*last resort*”, a büntetőjog eszközrendszere nélkülözhetetlen.¹² A Nemzetközi Büntetőjogi Kongresszus is foglalkozott a környezet elleni bűncselekményekkel: „*a mértékletesség elve alapján a büntető szankciók alkalmazására akkor kerüljön sor, amikor*

¹¹ Kenya's death penalty plan for poachers has stirred a hornet's nest. 2018. május 22. Elérhető: <http://theconversation.com/kenyas-death-penalty-plan-for-poachers-has-stirred-a-hornets-nest-96865> (2020.09.12.).

¹² GÖRGÉNYI ILONA: *Környezetvédelmi büntetőjog az európai elvárásokra figyelemmel*. Agrár- és Környezetjog, (25)2018. 64-67. pp.

*a polgári jogi és a közigazgatási jogi szankciók nem megfelelőek vagy hatástalanok bizonyos környezet elleni bűncselekményekkel szemben.*¹³ A Kongresszus megállapításából kitűnik, hogy a büntetőjogi jogkövetkezmények csak végső esetben alkalmazhatóak – a nemzetközi ajánlás szerint is. Ebből eredően, az egyes államok nemzeti szabályozása között nagy különbségek vannak, egységességről a legkisebb mértékben sem beszélhetünk.

Mivel adott esetben a környezetet károsító cselekmények nem is büntetendőek, az elkövetők élnek a *forum shopping* adta lehetőséggel és különböző államokban valósítják meg az azokat. „A” államban megtörténik az orvvadászat vagy beszerzés, „B” államban a kereskedelemre való előkészítés és egy további tranzitállam segítségével jut el a végső vásárlóhoz a termék, egyed vagy áru. A cselekmények megítélésében szigorúan figyelembe kell venni, hogy egyszeri, önállóan kivitelezett orvvadászatról van-e szó vagy egy szervezett bűnözői csoport által irányított, a természetet, élőhelyeket szisztematikusan károsító tevékenységről, amelyet más bűncselekmények finanszírozására is felhasználnak.¹⁴ Azt nem jelenthetjük ki, hogy egy-egy vadon élő vagy akár védett egyed elpusztítása vagy befogása kevésbé számít bűncselekménynek, azonban tény, hogy nemzetközi szinten a transznacionális jellegű és nagy mértékben megvalósuló cselekmények keltik fel a figyelmet. Ennek az az oka, hogy egyes fajok tömeges begyűjtése vagy megölése nem fenntartható és elvezethet a fajkihaláshoz. Az ilyen cselekmények jellemzően a szervezett bűnözői kör segítségével valósulnak meg, a határon átnyúló elem is megfigyelhető, valamint mindenképpen szükséges az adott állam gyenge végrehajtó szervezetrendszerre, illetve a támogató jellegű korrupciónak.

Érdekes kérdés, hogy a cselekmények minősítésének és szankcionálásának ez a jogirodalmi szinten is megjelenő különbözősége ténylegesen a fokozatosság elvéből következik, vagy abból az általános vélekedésből, hogy a környezet elleni cselekmények áldozatnélküli és sok esetben veszélytelen tettek? A Szerző álláspontjában a környezetet károsító cselekményekre mindig is elfogadással tekintettek, hiszen a legtöbb, a modern társadalom életéhez szükséges tevékenység eleve valamilyen környezetmódosítással, környezetterheléssel vagy károkozással jár együtt. Ez az attitűd mindenképpen hatással van a vadvilágot károsító cselekmények megítélésére is.

Ha a környezet büntetőjogi védelmének történetét tekintjük, akkor példaként szolgálhat az európai büntetőjog fejlődése. Nyilvánvalóan, ebben az esetben nem állami, hanem egy régióra kiterjedő, összehangolt szabályozási kísérletről beszélhetünk. Az Európa Tanács keretében 1998. novemberében fogadták el a környezet büntetőjogi védelméről szóló egyezményt, amely azonban mind a mai napig nincsen hatályban és a tizennégy aláíró állam közül mindösszesen egy ratifikálta. Magyarország nem írta alá és nem is ratifikálta, így közvetlenül az nem vált a magyar jog részévé.¹⁵ Ugyanakkor, az Európai Unió jogalkotására gyakorolt hatás miatt, az egyezmény jelentősége vitathatatlan, hiszen annak alapul szolgált. Erre

¹³ Recommendation of Section I on Crimes against the environment. Application of the general part, In: XVth International Congress of Penal Law, Rio de Janeiro, 4-10 September 1994. International Review of Penal Law, 1995. 50. p.

¹⁴ NELLEMAN, CHRISTIAN (szerk.): *The Rise of Environmental Crime. UNEP-Interpol Rapid Response Assessment* UNEP, 25. p. Elérhető: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/7662/-The_rise_of_environmental_crime_A_growing_threat_to_natural_resources_peace%2C_development_and_security-2016environmental_crimes.pdf.pdf?sequence=3&isAllowed=y (2020.09.12.)

¹⁵ Convention on the Protection of Environment through Criminal Law. 1998. november 04. ETS No. 172.

mutatott rá az Európai Unió Tanácsának kerethatározata.¹⁶ Az uniós jog büntetőjogi területének alapköve¹⁷ az Európai Parlament és a Tanács 2008/99/EK irányelve (2008. november 19.) a környezet büntetőjog általi védelméről, amely a mai napig hatályos.¹⁸ Az irányelv előírja, hogy az államok „büntetőjogi szankciókat irjanak elő nemzeti jogszabályaikban a közösségi környezetvédelmi jog rendelkezéseinek súlyos megsértése esetére” és meghatározza azoknak a cselekményeknek a körét, amelyeket bűncselekménynek kell minősíteni.¹⁹ A felsorolt bűncselekmények között két pontban is található a „védett, vadon élő állat- vagy növényfajokra” vonatkozó magatartás.²⁰ A jövőben lehet számítani az európai környezetvédelmi büntetőjog további egységesítésére és bővülésére.²¹

Nemzetközi szinten a *Nemzetközi Büntetőbíróság* (ICC: *International Criminal Court*) palletáján is szerepel a környezeti tárgyú károkozás. Az Ügyészi Hivatal 2016-ban adta ki az ügyek kiválasztására és a prioritásokra vonatkozó új szabályzatát.²² A Hivatal az államok megkeresése alapján keresi az együttműködés lehetőségét és közreműködést ajánl a nemzeti jog alapján súlyosnak minősített bűncselekményekkel kapcsolatosan. Utóbbiak közé sorolhatók: a természeti erőforrások jogellenes kiaknázása, fegyver- és emberkereskedelem, pénzügyi bűncselekmények és a környezetpusztítás.²³ Az ügyek kiválasztásának szempontjai között is megjelenik a környezeti kár és a környezetpusztítás, amely sok esetben súlyos következményekkel jár a helyi közösségekre. Éppen ezért a cselekmények hatásaira tekintettel, a Hivatal fokozott figyelmet fordít olyan cselekmények kivizsgálására, amelyek a környezet károsodását, a termőföldek illegális kisajátítását vagy a természeti erőforrások jogtalan kiaknázását foglalják magukba.²⁴ Az ICC 2016-os állásfoglalása a környezeti ügyekről mindenképpen előremutató, több szempontból is. Először is, jelenleg nincs speciálisan, a környezetjog területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi bíróság és nem is várható a közeljövőben, hogy azt sikerül megvalósítani. Másodsorban a nem állami szereplőknek – legyenek azok felperesi vagy alperesi pozícióban – rendkívül korlátozott a környezeti igazságszolgáltatáshoz való hozzáférése. Utóbbiak közé sorolhatóak például a különböző környezet- és természetvédelmi civil szervezetek, NGO-k (*non-governmental organizations*). Végül rendkívül

¹⁶ A környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB kerethatározat. HL L 29., 2003.2.5., 55–58. pp. CELEX 32003F0080.

¹⁷ Az Európai Unióban hosszas vita alakult ki a büntetőjogi szabályozás területéről. A kérdéssel az Európai Unió Bírósága is foglalkozott, mégpedig az Európai Közösségek Bizottsága v Európai Közösségek Tanácsa C-176/03. sz. ügyben, 2005. szeptember 13. Megsemmisítés iránti kereset. ECLI:EU:C:2005:542. Az európai büntetőjog fejlődéséről bővebben In: NAGY FERENC: *Az európai büntetőjog fogalmáról*. Európai Jog, 2011/1. 5-7 pp. KARSAI KRISZTINA: *Az érinthetlenség illúziója, avagy gondolatok az európai közösségi jog és a nemzeti büntetőjog közötti kapcsolatokról*. Európai Jog, 2004/4. 13–22. pp. BÉKÉS ADÁM: *Nemzetek feletti büntetőjog az Európai Unióban*. HVG-Orac Kiadó. Budapest, 2015. 34-108. pp.

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/99/EK irányelve (2008. november 19.) a környezet büntetőjog általi védelméről. HL 328. 2008.12.06., 28–37. pp. CELEX 32008L0099.

¹⁹ 2008/99/EK irányelv, Preambulum (10).

²⁰ 2008/99/EK irányelv, 3. cikk f) és g) pontok.

²¹ GÖRGÉNYI ILONA: *A környezetvédelmi büntetőjog megújulása az új évezredben*. Miskolci Jogi Szemle, (6)2001/különszám 103-105. pp.

²² Office of the Prosecutors. Policy paper on case selection and prioritisation. 2016. szeptember 15. Elérhető: https://www.icc-cpi.int/itemsdocuments/20160915_otp-policy_case-selection_eng.pdf (2020.09.12.).

²³ Policy Paper, 5. p.

²⁴ Policy Paper, 14. p.

fontos, hogy a környezet nemzetközi védelme az emberiség közös céljaként legyen meghatározva.²⁵ A környezetvédelem felé fordulás ellenére a Római Statútumban²⁶ nem szerepel a környezeti bűncselekmény. Ennek eredménye, hogy az Ügyészi Hivatal bár vizsgálódásakor és az ügyek kiemelése során figyelmet fordíthat a környezeti károkozásra, a termőföldek jogtalan kisajátítására és a természeti erőforrások jogtalan kiaknázására, azok önálló tényállásként nem szerepelhetnek az ICC előtt. A jövő kérdése, hogy a nemzetközi büntetőjog formálódása elvezethet-e egy új bűncselekményi kategória létrejöttéhez. Azonban amíg ez a lépés nem történik meg, a nemzeti büntetőjog szerepe vitathatatlan. A nemzeti büntetőjog, a bűncselekményi minősítés, nélkülözhetetlen fogalmi elem a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények esetében, hiszen az állami büntetni rendelés nélkül nem beszélhetünk bűncselekményről. A környezet és a biodiverzitás védelme érdekében törekedni kell a környezeti bűncselekmények széles körű meghatározására, a hatékony jogkövetkezmények alkalmazására.

2. Szervezett bűnözés és a súlyos bűncselekménynek minősítés

A határon átnyúló szervezett bűnözés nevezhető „globalizált illegális gazdaságnak” is.²⁷ A határon átnyúló szervezett bűnözés dinamikus növekedése egyértelmű összefüggést mutat a globalizációval és a korábbi, kétpólusú világrend felbomlásával, amely lehetőséget adott, hogy a korábban a Nyugattól „pajzsként elzárt” szervezett bűnözői csoportok a határok megnyitásával bővítsék hálózataikat.²⁸ Az elmúlt évtizedekben a szervezett bűnözői csoportok jelentős mértékben növekedtek a nemzetközi szintén való aktivitás mértékében, azonban nem szabad elfelejtkezni a kínálati oldalt előállító és beszerző „kisemberekről” sem, akik sokszor kényszerhelyzetükből adódóan vannak kiszolgáltatva a bűnözői csoportoknak és az általuk kínált bevételi lehetőségeknek.²⁹ A szervezett bűnözői csoportok beszivárgása a környezet elleni bűncselekmények szinte minden elkövetési módjába, nagy kihívás elé állítja a nemzeti hatóságokat.³⁰ A szervezett bűnözés legtöbbször rejtett formában valósul meg, így az igazságszolgáltatás hagyományos formái gyengén alkalmazhatóak és nehéz hatékony megelőzési módszereket elfogadni. A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények fogalmi kérdésének vizsgálata során elengedhetetlen a ha-

²⁵ LEHMEN, ALESSANDRA: *ICC To focus on environmental crimes: a landmark move for international environmental law*. 2017. 03. 21. Elérhető: <https://www.expertguides.com/articles/icc-to-focus-on-environmental-crimes-a-landmark-move-for-international-environmental-law/arljgbwe> (2020.09.08.)

²⁶ *Rome Statue of the International Criminal Court* A Nemzetközi Büntetőbíróság Rómában, 1998. július 17-én elfogadott Statútuma. 1998. (2002.).

²⁷ UNODC: *Transnational organized crime: the globalized illegal economy*. Elérhető: <https://www.unodc.org/toc/en/crimes/organized-crime.html> (2020.09.12.).

²⁸ UVAROV, BORIS 1992. In: GUYMON, CARRIELYN: *International Legal Mechanisms for Combating Transnational Organized Crime: The Need for a Multilateral Convention*. Berkeley Journal of International Law, (53)2000. 73 p.

²⁹ Bővebben: SINGER, MERRILL – TOOTLE, WILLIAM – MESSERSCHMIDT, JOY: *Living in an Illegal Economy: The Small Lives that Create Big Bucks in the Global Drug Trade*. SAIS Review of International Affairs, XXXIII. (1)2013. 121–136. pp.

³⁰ A szervezett bűnözés és a vadvilággal kapcsolatos cselekmények közti összefüggést már egyértelműen megállapították. In: ZIMMERMAN, MARA E.: *The Black Market for Wildlife: Combating Transnational Organized Crime in the Illegal Wildlife Trade*. Vanderbilt Journal of Transnational Law (36)2003. 1957-1689. pp.

táron átnyúló szervezett bűnözés definíciójának tisztázása. Önmagában a szervezett bűnözés jellegzetességeiben egyetértés van, amellyel a legtöbb ilyen tevékenységet végző csoport rendelkezik. A szervezett bűnözési tevékenységet végző csoportok célja önmagában nem különbözik a többi, piacon jelenlévő vállalkozásétól: meghatározott piaci részesedés fenntartása és egy meghatározott termék vagy szolgáltatás iránti kereslet biztosítása. A szervezett bűnözés nagyfokú szervezettséget igényel, az erőszakra és korrupcióra való hajlandósággal kiegészülve, amelyek szintén jellemző elemei a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények fogalmának. Amikor a szervezett bűnözés a határok átlépésével és a más államokban való tevékenységgel nemzetközivé válik, a bűnözői csoportok ki tudják használni a gyakran társadalmilag és gazdaságilag meggyengült államok nehézségeit.³¹ A határon átnyúló bűnözés fogalma olyan cselekményekre utal, amikor az áru megszerzése, szállítása és elosztása nemzetközi határokon történik vagy annak közvetlen, illetve közvetett hatásai több mint egy országra terjednek ki.³² A határon átnyúló szervezett bűnözés tekinthető a jelenlegi évszázad egyik legnagyobb, emberiséget fenyegető veszélynek. Emiatt számos nemzetközi szervezet, különösen az ENSZ, célzott és hatékonyan végrehajtott programok kidolgozására törekszik a határon átnyúló szervezett bűnözés térnyerésének megállítására és a már létező szervezett bűnözői csoportok felszámolására.³³ A releváns lépések közül kiemelkedik az Nemzetközi szervezett bűnözés ellen elfogadott Palermói Egyezménye.³⁴ Azonban több más regionális nemzetközi szerződés is elfogadásra került.³⁵

A Palermói egyezmény fogalmi rendszerének részletes ismertetésétől a Szerző jelen keretek között eltekint. A nemzetközi szerződés a legfontosabb célkitűzéseken túl számos

³¹ The UN and transnational organized crime 3-7. pp.

³² UN, Crime Prevention and Criminal Justice Branch, 1997.

³³ UN Press Release GA/SHC/3529 1999. október 18.

³⁴ United Nations Convention against Transnational Organized Crime. 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről. Az Egyezményt 2000-ben írták alá és 2003-ban lépett hatályba. 2020. szeptember 12-én 190 részes fél van.

³⁵ *United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances* UNTS 1582 (95. p.) Az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény. 1988. (1990.) Kihirdette: 1998. évi L. törvény. Az Európa Tanács keretében külön egyezmény került elfogadásra a pénzmosás területén. *Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism*. 2005 *Council of Europe Treaty Series* - No. 198 Sz Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye. Kihirdette: 2008. évi LXIII. törvény. Az OECD 1997-ben fogadta el a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló egyezményt, amelynek jelenleg 44 tagja van: az összes OECD tagállam és 8 egyéb (Argentína, Brazília, Bulgária, Columbia, Costa-Rica, Peru, Oroszország, Dél-Afrika) *OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions* A külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló Egyezmény. 1997. (1999.) Kihirdette: 2000. évi XXXVII. törvény. A különböző regionális keretekben elfogadott megállapodások közül ki kell emelni az Európai Unió korrupció, pénzmosás és szervezett bűnözés elleni jogi szabályozását és egyéb programjait. Általános értelemben megállapítható, hogy a nemzetközi szervezett bűnözés elleni harc második rétegét – a globálisan elfogadott egyezmények mellett – a különböző regionális szervezetek keretében elfogadott megállapodások biztosítják. Így az Amerikai Államok Szervezete által létrehozott „*Drug Abuse Commission*”, az Arab Liga keretében elfogadott számos szerződés és a karibi térség programjai. A következő szintet a kétoldalú megállapodások adják, amelyek lehetnek kiadatási szerződések, vagy kölcsönös jogi segítségnyújtási egyezmények.

részelemet meghatároz, azonban egységes definíciót tudatosan nem alkot a határon átnyúló szervezett bűnözésre. A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények esetében a legfontosabb a súlyos bűncselekménynek való minősítés kérdése. Ugyanis, a Palermói egyezmény csak akkor írja elő a büntetni rendelőt, ha az adott cselekmény súlyos bűncselekménynek minősül: „*legalább négy év szabadságvesztéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető bűncselekményt megvalósító magatartás*”.³⁶ Ebből következik, hogy amennyiben egy állam nem tekinti súlyos bűncselekménynek a vadvilágot károsító cselekményeket, úgy azok nem esnek a szervezett bűnözésről szóló nemzetközi egyezmény alkalmazási körébe. Ugyanakkor már az ezredfordulón elfogadott egyezmény és a vonatkozó közgyűlési határozat is kiemeli a vadon élő, veszélyeztetett állat- és növényfajok jelentőségét és az egyezményt mint a nemzetközi együttműködés „*hatékony eszköztét*” és „*szükséges jogi keretét*”.³⁷ Így a szervezett bűnözés és a vadvilággal kapcsolatos egyes cselekmények – az egyezmény kifejezetten a kereskedelmet nevesíti – közti kapcsolatot közvetlenül már ekkor megállapították. Így a hatékony fellépéshez nem elegendő pusztán az egyezményhez való csatlakozás, szükséges, hogy a vadvilághoz kötődő cselekményeket a részes fél államok súlyos bűncselekmények minősítsék. A határon átnyúló szervezett bűnözés és a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények közti szoros kapcsolatra rámutatnak a témakörben elfogadott ENSZ határozatok is.³⁸

3. Korrupciós elem mint jellemző megvalósítási forma

A korrupció fogalmát vizsgálva több kiindulópontot is meghatározatunk, hiszen egységes és általánosan elfogadott fogalommeghatározásról nem beszélhetünk. Elsődlegesen a vonatkozó nemzetközi szerződések³⁹ definíció-alkotását kell vizsgálat tárgyává tenni, amelyek a korrupció jogállamiságra és társadalomra gyakorolt hatásaiból indulnak ki.⁴⁰ Hétköznapni értelemben elfogadható a *Transparency International* nemzetközi jogvédő szervezet meghatározása, amely a következőképpen definiálja a korrupciós cselekményeket: „*a közhatalommal, közbizalommal, ráruházott pozícióval való visszaélés egyéni haszonszerzés érdekében*.” A korrupciónak is különböző szintjei vannak: megvalósulhat magas

³⁶ 2006. évi CI. tv. 3. cikk (2) bekezdés.

³⁷ 55/25 ENSZ Közgyűlési határozat (2000. november 15.) Preambulum.

³⁸ A Gazdasági és Szociális Tanács határozatát követő jelentés a védett fajok kereskedelmének erőteljesen szervezett voltát hangsúlyozza. (E/CN.15/2002/7 (2002. február 26.) *Progress made in the implementation of Economic and Social Council resolution 2001/12 on illicit trafficking in protected species of wild flora and fauna*. Report of the Secretary-General). A Közgyűlés A/RES/69/314 sz. (2015. augusztus 19.) *Tackling illicit trafficking in wildlife* c. határozatában aggodalmát fejezte ki a szervezett bűnözés egyre nagyobb aránya miatt, amely még fenyegetőbbé teszi a védett fajok illegális kereskedelmét. A határozatra adott főtítkári válaszban kifejezetten a szervezett bűnözés és a korrupció elleni nemzetközi szerződések ratifikációjára hív fel a Főtítkár. (A/70/951 (2016. június 16.) *Tackling illicit trafficking in wildlife*. Report of the Secretary-General).

³⁹ A vonatkozó nemzetközi egyezmények és dokumentumok elsősorban: Egyesült Nemzetek Szervezetének Korrupció elleni Egyezménye, az Európa Tanács Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezménye (Magyarországon kihirdette a 2002. évi XLIX. tv.), Európai Bizottság Antikorrupciós Jelentése (COM(2014)38, Az Európai Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek, az Európai Unió antikorrupciós jelentése).

⁴⁰ LIGETI MIKLÓS: *Korrupció*. In: Jakab András–Gajdushek György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota*. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont. Budapest, 2016. 727–757. pp.

szintű kormányzati körökben, a közjavakból való egyéni profitszerzés érdekében, a közép- vagy helyi vezetés által, akikhez általában a lakosok fordulnak, bizonyos előnyök szerzése érdekében.⁴¹ A korrupció elleni fellépés kihívás elé állítja a nemzetközi közösséget a természetvédelmi célok megvalósításában. A fellépés mindenképpen több szinten kell, hogy megvalósuljon. Kiemelt cél a társadalmi igazságosság fejlesztése, amely lehetővé teszi a helyi közösségek „érzékenyítését” a korrupciós cselekmények iránt. Mindemellett a jog eszköztárát sem szabad elvetni, így a releváns nemzetközi jogi eszközök támogatása kiemelt célkitűzés lett a nemzetközi közösség számára. Nemzetközi szinten a 2003-ban elfogadott és 2005-ben hatályba lépett ENSZ Korrupció elleni Egyezményének ratifikációja és hatékony végrehajtása a legfontosabb lépés. A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények és a korrupció közötti összefüggés vitathatatlan, mint ahogyan arra Egyezmény részes feleinek hetedik találkozásán⁴² is rámutattak.

Az Korrupció elleni Egyezmény gyakorlatban történő megvalósulását nagy mértékben hátráltatja a részes államok rendészeti, vám- és egyéb végrehajtó vagy akár igazságszolgáltatató szervezeteinek korrupcióra való hajlandósága, amely az ellenőrzés elmaradását biztosító „szemet hunyástól” a dokumentáció hamisításáig és az orvvadászok szabadon engedéséig is terjedhet. Ahogyan arra a későbbiekben még a Szerző rámutat, ez a jelenség elsősorban a fejlődő államokra igaz.⁴³ A korrupció és a vadvilágot károsító cselekmények közti kapcsolatot azonosítva, a CITES részes feleinek tizenhetedik konferenciáján, Johannesburgban elfogadták az első, korrupcióval foglalkozó határozatot.⁴⁴ A dokumentumban kijelentik, hogy a CITES szabályainak megsértése gyakran korrupciós technikák alkalmazásában mutatkozik meg, elsősorban a szervezett bűnözői csoportok és hálózatok részvételén keresztül. A 69/80-as határozatában felhívták a tagállamokat az illegális kereskedelem érdekében kifejtett korrupciós tevékenységek megakadályozására. A CITES határozat arra is rámutat, hogy az ENSZ Korrupció elleni Egyezménye fontos eszköz a korrupció elleni harcban, ugyanakkor számos CITES tagállam nem volt még részes fél. Éppen ezért felszólították a CITES-ben részes államokat annak ratifikálására.⁴⁵ Napjainkra az elsődleges célkitűzés már megvalósult, mivel szinte a teljes nemzetközi közösség⁴⁶ csatlakozott az ENSZ Korrupció elleni Egyezményéhez. A jövőben emiatt az Egyezmény hatékony állami végrehajtása és a nemzeti szintű programok kidolgozása lesz prioritás.⁴⁷

A környezeti bűncselekmények esetében a korrupció a termékekkel vagy egyedekkel folytatott kereskedelem fontos láncszemét biztosítja az ellátásban. Lehetőséget ad a sza-

⁴¹ Transparency International *How do you define corruption?* Elérhető: <https://www.transparency.org/what-is-corruption#define> (2020.09.08.).

⁴² 7th session of the Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption (UNCAC CoSP7, Bécs, 2017. november 6-10.).

⁴³ Links between corruption and wildlife crime highlighted at UN anti-corruption conference. Elérhető: <https://www.unodc.org/unodc/en/press/releases/2017/November/links-between-corruption-and-wildlife-crime-highlighted-at-un-anti-corruption-conference.html> (2020.09.08.).

⁴⁴ A CITES Konferencia 17.6 sz. határozata. *Prohibiting, preventing, detecting and countering corruption, which facilitates activities conducted in violation of the Convention.*

⁴⁵ A CITES Konferencia 17.6 sz. határozata, Preambulum és 3-4. pontok.

⁴⁶ 2020. szeptember 08-án 187 állam részes fél.

⁴⁷ *Signature and Ratification Status* Elérhető: <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/ratification-status.html> (2020.09.08.).

bályok megkerülésére, ami biztosítja a profitszerzés érdekében történő erőforrás-kiaknázást, azok kereskedelmét, szállítását és végül eladását. A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények véghezviteléhez gyakorlatilag elengedhetetlen előfeltételként társulnak a korrupciós cselekmények. A vadvilági egyedek és termékek esetében a kínálati oldal, tehát a származási országok általában fejlődő államoknak minősülnek, amelyekre jellemzőek a nem megfelelő gazdasági teljesítmény, a gyenge kormányzati struktúra, eleve sebezhetővé téve őket a korrupcióra. Tudományos szinten kimutatásra került, hogy a jogellenes elefántcsont-kereskedelem és az állami korrupció között világos összefüggés van, biztosítva az orrvadászatot és az elefántcsont nemzetközi határokon történő ájtuttatását, akár diplomáciai álca alatt vagy vesztegetés, hamis iratok használatával.⁴⁸ A korrupció a vadvilág, az erdészet és a halászat minden szegmensében előfordulhat: megvalósulhat mint információért való megvesztegetés, jogok vagy kvóták megszerzése, az ügyintézés és szállítmányok meggyorsítása, az ellenőrzés vagy mérés elkerülésének biztosítása. A korrupció alássa a jó környezeti kormányzást (*good practices*), a fajmegőrzési kísérletek sikeres teljesítését. A korrupció egyes államokban a legmagasabb szintekre is begyűrűzött, a katonaság, a rendőrség, a határvédelmi szervezetek kötelékeibe, az igazságszolgáltatásba, vámhatóságokhoz, a követségi alkalmazottak és az állami diplomaták körébe, akik mind aktívan közreműködnek a jogellenes kereskedelem lehetővé tételében.⁴⁹

A helyzetet nehezíti az úgynevezett „erőforrás átok”.⁵⁰ Az államok, ahol a biológiai sokféleség különösen gazdag, a természeti erőforrások magas szintje ellenére alacsony gazdasági fejlettséggel rendelkeznek gyakrabban fordulnak elő korrupciós cselekmények is.⁵¹ A korrupció összetett háttértényezőik eredményeképpen alakul ki a gazdaságilag kevésbé fejlett, bár erőforrásgazdag államokban. Példaként hozható fel Malajzia, a Föld egyik „*bio-diverzitás forrópontja*”, ahol egy kutatás tárta fel a korrupcióhoz és a vadvilággal kapcsolatos bűncselekményekhez vezető okokat. A helyi lakosokkal készült interjúkból kiderül, hogy több tényező áll a szabályok megkerülése vagy a konkrét korrupciós cselekmények elkövetése mögött: a korrupcióra való érzékenység; az alternatív normák léte (ide sorolhatóak: a szokások, az eltérő társadalmi standardok); a jogi szabályozás hiányos ismerete; az igazságosság kérdése és a szegénység. A felsoroltak közül leginkább az igazságossággal kapcsolatos felvetések voltak szembevetőek. A helyi közösségek a természetvédelmi szabályokat igazságtalannak tartják, mivel azok álláspontjuk szerint a gazdag embereket védik, akik „*érinthetetlenek*”, ellentétben a szegényekkel, akik súlyos jogkövetkezményekre számíthatnak ugyanazon cselekmények elkövetéséért. Továbbá, általános a vélekedés miszerint, ha a természetvédelmi törekvések és egyes fajok védelme mellett kiemelt figyelmet kellene fordítani a helyi közösségek és az ott élő lakosok jólétére is.⁵²

⁴⁸ LEMIEUX, ANDREW M. – CLARKE, RONALD V.: *The International Ban on Ivory Sales and its Effects on the Elephant Poaching in Africa*. The British Journal of Criminology, (49)2009. 451-471. pp.

⁴⁹ GETTLEMAN, JEFFREY: *Elephants Dying in Epic Frenzy as Ivory Fuels War and Profits*. NY Times, 2012. szeptember 03. Elérhető: <https://www.nytimes.com/2012/09/04/world/africa/africas-elephants-are-being-slaughtered-in-poaching-frenzy.html> (2020.09.08.) VAN UHM, DAAN P., MORETO, WILLIAM: *Corruption Within the Illegal Wildlife Trade: A Symbiotic and Antithetical Enterprise*. British Journal of Criminology, (58)2018. 864-885. pp.

⁵⁰ Angol nyelvű terminológiában: „Resource curse”.

⁵¹ VAN UHM – MORETO 2018, 865. p.

⁵² L. GORE, MEREDITH – RATSIMBAZAFY, JONAH – L. LUTE, MICHELLE: *Rethinking Corruption in Conservation Crime: Insights from Madagascar*. Conservation Letters, (6)2013/6. (nov. – dec.) 434-435. pp.

4. Egy újabb veszélyforrás – a kiberbűnözés térnyerése és a darkweb mint piacter

Napjainkban egyre több tényező veszélyezteti a fajok fennmaradását, akadályozza a természetmegőrzési kísérletek sikerét, amelyek közül a globalizációt és az új piaci lehetőségeket kell jelen keretek között mindenképpen megemlíteni. A technológiai fejlesztések átválták a világ működését és az elmúlt néhány évtizedben előre nem látott innovációs robbanás következett be. A világ határai kitágultak és mára egyetlen hatalmas piacterré változott. E technológiai fejlődés maga után hozta a kereskedelmi kapcsolatok átalakulását, a piaci struktúra megváltozott. A jog mindig igyekszik reagálni a társadalmi változásokra - igényekre és ennek eredményeként a nemzetközi környezetvédelemnek is folyamatosan új kihívásokkal kell szembenéznie és azokhoz adaptálódnia. Az *online kereskedelmi platformok* a XXI. század elejétől fogva jelentős, eddig nem ismert kockázatot hoztak. Az internet megváltoztatta az életünket az elmúlt alig egy-két évtizedben, és ezzel párhuzamosan szétfeszítette a hagyományos kereskedelem határait is. Az elmúlt száz évben, de különösen az utóbbi néhány esztendőben, a kereskedelem teljes mértékben átalakult, köszönhetően az online elérhető szolgáltatásoknak.⁵³ Bár a változások összességében pozitív változást hoztak, az online kereskedelem nem pusztán a legális kereskedelem határait bővítette, hanem teret engedett a feketepiacnak is. A pozitív változások 2020 nyarán különösen könnyen beláthatóak, hiszen a COVID-19 járvány alatt azok a személyek is nyitottak az online vásárlás felé, akik eddig tartózkodtak ettől.

Az úgynevezett *dark web* a prostitúció, a fegyver- és drogkereskedelem, a pénzmosás és egyéb illegális ügyletek helyszíne. A *dark web* szándékosan rejtett és egyszerű kereséssel nem elérhető platformokat foglal magába. Mindazonáltal számos olyan segédlet áll rendelkezésre, amely akár tíz lépésben elmagyarázza, hogyan lehet az említett oldalakhoz hozzáférni és megnyitni, használni. Továbbá, könnyen elérhetőek azon módszerek, amelyekkel privát, a felhasználók kilétét, lakóhelyét elrejtve és a kommunikáció tartalmát titkosítva folytathatók ügyletek.⁵⁴

Mindeközben egy érdekes ellentmondás is tarkítja a *dark web* és a vadvilágot károsító cselekmények közti összefonódás megítélését. Széles körben elfogadott nézet, hogy az online kereskedelem a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények egyik legújabb és legfenyegetőbb formája, de egyes felmérések minimális bizonyítékot találtak a *dark weben* folytatott illegális tevékenységre, azt is elsősorban az elefántcsonttal kapcsolatosan.⁵⁵ Így egyes kutatások arra a megállításra jutottak, hogy a vadvilági egyedekkel, termékekkel a *dark weben* folytatott kereskedelem csupán járulékos jellegű. Azonban az olyan *social media* oldalak, mint a *Facebook*, az *Instagram*, a *Twitter* és *YouTube*, platformként szolgálhatnak az vadvilágból származó termékek hirdetéséhez.⁵⁶ Az online kereskedelem egyre

⁵³ Bővebben: Bennett O'Brien: *Four major ways international trade has changed over the past one hundred years*. 2015. 01. 13. Elérhető: <http://www.tradeready.ca/2015/trade-takeaways/four-ways-international-trade-changed-one-hundred-years/> (2020.09.13.).

⁵⁴ Bővebben: REED, MICHAEL – SYVERSON, PAUL – GOLDSCHLAG, DAVID: *Anonymous Connections and Onion Routing*. 1997. IEEE Symposium on Security and Privacy 1–11. pp. Elérhető: http://cs.unc.edu/~fabian/course_papers/syverson97anonymous.pdf (2020.09.12.).

⁵⁵ HARRISON, JOSEPH R. – ROBERTS, DAVID L. – HERNANDEZ-CASTRO JULIO C.: *Assessing the extent and nature of wildlife trade on the darkweb*. *Conservation Biology* (30)2016. 900–904. pp.

⁵⁶ ROBERTS, DAVID L. – HERNANDEZ-CASTRO JULIO C.: *Bycatch and illegal wildlife trade on the dark web*. *Oryx, The Journal of Flora and Fauna International*, 2017. 393–394. pp.

nagyobb kihívás elé állítja a természetvédelmi hatóságokat. Különösen nehéz, hogy a jogellenes online kereskedelem igazi mértékét nem lehet valósan megbecsülni, a hirdetések nehezen visszakövethetőek. Néhány perces kereséssel bárki találhat olyan hirdetéseket – nyilvános oldalakon is – amelyek veszélyeztetett fajokat kínálnak eladásra azzal a megjegyzéssel, hogy a CITES engedély nem rendezett vagy nem ismert az információ. *Felipe Thomas*, az Oxfordi Egyetem kutatója mutat rá, hogy a *dark weben* folytatott kereskedelmi ügyletek együtt járnak a kényelmi vásárlók számának csökkenésével, hiszen annak hozzáférésehez a nyitott oldalaknál nagyobb technikai apparátus és felkészültség szükséges.⁵⁷ Ezt a vélekedést támasztja alá a fentebb már hivatkozott, *Julio Hernandez-Castro* és szerzőtársai által publikált kutatás, amely 2016-ban és 2017-ben elhanyagolható nyomát találta a *dark weben* folytatott, vadvilági egyedekkel, termékekkel folytatott kereskedelemnek. Így arra a következtetésre jutottak, hogy az jogellenes kereskedelmi tevékenység fő online piacterét még mindig az olyan nyilvános oldalak adják, mint például az *eBay*.⁵⁸

A Szerző véleménye szerint az ellentmondás önmagában nem cáfolja az interneten, illetve a *dark weben* folytatott illegális ügyletek jelentőségét. A nemzetközi szintű megfelelő erőforrásokkal rendelkező szervezetek által végrehajtott akciók az online kereskedelem széles körű elterjedtségéről adtak tanúbizonyságot. A *dark weben* azért járulékos jellegű a vadvilági egyedekkel, termékekkel folytatott kereskedelem, mivel az a legtöbbször nem rejtetten, hanem könnyen elérhető, publikus felületekről történik. Az IFAW⁵⁹ által vezetett kutatás eredménye alapján, ahol 106 online piacteret és 3 *social media* felületet vizsgáltak meg, összesen 5381 hirdetést vagy posztot találtak, amelyek 80 százaléka élő egyedekre, 20 százaléka pedig részekre vagy termékekre vonatkozott. Csaknem 12 ezer védett példányt árultak, majdnem 4 millió USD értékben, amelyek 11 százaléka elefántcsont vagy abból készült termék volt és az esetek körülbelül felében hullókkal kapcsolatos hirdetésekre letek.⁶⁰ Az Állatok jólétével foglalkozó nemzetközi alap egy másik kutatása szerint, Európa területén virágzik a veszélyeztetett fajok online kereskedelme. Az IFAW kutatói hat héten át követték figyelemmel Oroszország, az Egyesült Királyság, Németország és Franciaország száz online piacterét. Összesen több mint ötezer releváns hirdetést találtak, csaknem 12 ezer eladásra kínált tételt, mintegy 4 millió USD értékben. Ez az összeg kizárólag a CITES alapján korlátozás alá eső tételek kereskedelmét tartalmazza, amelyek közül a hirdetések csaknem ötöde elefántcsontra vonatkozott. Amíg az elefántcsont iránti kereslet az Egyesült Királyságban lassan csökkenésnek indult, Németországban folyamatosan növekvő ütemet mutat. Nem meglepő, hogy az Európai Unió állandó nyomás alatt van az elefántcsontpiac teljes lezárásáért. A kedvenként tartott egyedek közül a hullók a népszerűsége töretlen, a hirdetések csaknem negyven százalékát

⁵⁷ THOMAZ, FELIPE: *Illicit wildlife markets and the dark web. The Global Initiative against Transnational Organized Crime*, Genf, 2018. november. Elérhető: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2018/11/TGIATOC-DarkWebReport-Web.pdf> (2020.09.12.).

⁵⁸ ELLIOT, JACK MARLEY: *eBay is outselling the darknet in illegal wildlife trade, fret research*. 2017. november 22. Elérhető: <https://news.mongabay.com/2017/11/ebay-is-outselling-the-darknet-in-the-illegal-wildlife-trade-fret-researchers/> (2020.09.12.).

⁵⁹ IFAW *International Fund for Animal Welfare*, Állatok jólétével foglalkozó nemzetközi alap.

⁶⁰ IFAW: *Disrupt: Wildlife Cybercrime. Uncovering the scale of online wildlife trade*. 13. p. Elérhető: <https://www.ifaw.org/sites/default/files/IFAW%20-%20Disrupt%20Wildlife%20Cybercrime%20-%20English.pdf> (2020.09.13.).

adva. A nagymacskák házi kedvenként való tartása Oroszországban státuszszimbólumnak minősül, így ott leopárdokat, jaguárokat és gepárdokat kínálnak eladásra.⁶¹ A vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények köre, különösen az illegális kereskedelem, jelentős mértékben adaptálta a modern kor kínálta lehetőségeket, amelyek megkönnyítik a jogellenesen megszerzett javak adásvételét.

IV. Következtetések

A Szerző álláspontjában a vadvilággal kapcsolatos bűncselekményekre nehéz, ha nem lehetetlen egységes fogalmat alkotni. A különböző nemzetközi szervezetek és egyéb együttműködések⁶² sem adnak uniformizált meghatározást, hanem a legfontosabb definíciós összetevőket azonosítják.

Jelen tanulmány deklarált egy munkafogalmat és annak legfontosabb összetevői kerültek elemzésre: az állami büntetőjog szerepe, a határon átnyúló szervezett bűnözés és a korrupció/korrupcióra való hajlandóság. Mindazonáltal a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények rendszertani helye tisztázottnak tekinthető, egyre nagyobb teret nyerve a környezet elleni bűncselekmények között. Egyes logikai „*nüüanszok*” kikerülésével arra a megnyugtató álláspontra helyezkedhetünk, hogy alapvetően az államok feladata és jogköre meghatározni, pontosan milyen, a vadvilággal valamilyen módon kapcsolódó, arra ható, vagy azt károsító cselekményeket vonnak be a jogi szabályozásba. A nemzetközi jog ezt segítheti, irányt mutat, azonban amíg nem alakul ki egy új, nemzetközi bűncselekményi kategória, az államok szerepe elsődleges marad. Ugyanakkor, a nemzetközi egyezményezhez való csatlakozás után, a részes félnek meg kell valósítania az adott nemzetközi instrumentumból származó kötelezettségét, kötelezettségeit. Így a nemzetközi egyezmények széles körű ratifikációja és hatékony megvalósítása elősegítheti a vadvilág védelmét és a releváns cselekmények visszaszorítását. A korábban említett logikai „*finanszágra*” példa lehet egy olyan cselekmény, amely az állami jog alapján nem számít bűncselekménynek, így nem sorolható a környezet elleni bűncselekmények közé sem. Azonban rendelkezik azokkal a sajátosságokkal, amely a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények közé „*illeszti*”. Ilyen esetekben nem beszélhetünk bűncselekményről, a rendszertani elhelyezés kissé elbizonytalanodik. Ilyen konkrét eset lehet, ha egy állam a CITES-ből eredő büntetni rendelt szabálysértési alakzatként és nem bűncselekményként szankcionálja – erre az egyezmény egyébként lehetőséget ad. Éppen az előző

⁶¹ CARRINGTON, DAMIAN: *Illegal online sales of endangered wildlife rife in Europe*. The Guardian, 2018. május 23. Elérhető: <https://www.theguardian.com/environment/2018/may/23/illegal-online-sales-of-endangered-wildlife-rife-in-europe> (2020.09.13.).

⁶² Ezek közül mindenképpen meg kell említeni az ICCWC-t (*The International Consortium on Combating Wildlife Crime* A vadvilágot érintő bűncselekmények ellen fellépő nemzetközi konzorcium), amely álláspontjában a vadvilághoz tartozik a teljes flóra és fauna, annak minden egyede és magába foglalja az erdészeti és nem erdészeti használatú fajokot is. Ezentúl, bűncselekménynek tekintik a *természetes erőforrások védelme, kezelése és használata érdekében hozott nemzeti jogi szabályozás és egyéb rendelkezések megsértésével elkövetett minden tettet*. Bővebben az ICCWC tevékenységéről: <https://cites.org/prog/iccwc.php/Wildlife-Crime> (2020.09.12.).

gondolatmenet alapján tekinthetünk a *wildlife crime* jelenségre olyan „keresztülfekvő” területként,⁶³ amely a jog több ága és területe között ingadozik, az állami jogi szabályozás és az egyes nemzetközi egyezményekben való részesség alapján.

A vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények köre a következő legfontosabb kihívások⁶⁴ elé állítja az államokat és különösen azok vám- és végrehajtó szervezetrendszerét. A természeti erőforrások kiaknázása, akár koncessziókon keresztül is, jelentős állami bevételforrást jelent. Egyes fejlődő államok ásványkincsekben, nemesfémekben és természeti erőforrásokban gazdagok, de többek között az illegális bányászat⁶⁵ miatt azok nem az ország fejlesztési programjainak megvalósítására kerülnek felhasználásra. Továbbá, az államok vám- és végrehajtó szerveinek tagjai hajlandók korrupcióra, így a vonatkozó jogi normák nem kerülnek végrehajtásra, kikényszerítésre, ezért a jogellenes kereskedelem tényleges volta is nehezen becsülhető meg. Ugyanakkor a jogellenes kiaknázás és a természeti erőforrások pazarlása lehetetlenné teszi a jövőbeli fejlesztési lehetőségek megvalósítását. A természeti tőke *prudens* felhasználása hozzájárul az államok fejlesztési lehetőségéhez, az úgynevezett természeti és környezeti szolgáltatások pedig fontos bevételforrást jelentenek.⁶⁶ A jelenlegi kihálási rátát nézve a biodiverzitás csökkenése már megállíthatatlannak tűnik, a fajok jelentős része néz szembe a végleges kihálás lehetőségével. A jogellenes cselekmények tényleges mértékének meghatározását nehezíti, hogy a jogszerű kereskedelem ernyője alá bújtatott illegális kereskedelem rejtetten marad.

A jelen tanulmány kereteiben fogalmi elemként kezelt, határon átnyúló szervezett bűnözés további kockázatokkal és negatív hatásokkal bővíti a korábban megállapított kihívásokat. Elsősorban, a szervezett bűnözői csoportok egyéb, az ország biztonságára nézve veszélyes tevékenységek finanszírozására használják fel a vadvilággal kapcsolatos bűncselekményekből nyert hasznot. Több esetben kifejezetten terrorcselekmények finanszírozása érdekében használják fel az így megszerzett pénzügyi eszközöket. Erre a jelenségre mutatott rá az ENSZ Biztonsági Tanácsa, amikor a vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények destabilizáló hatásait vizsgálta a Kongói Demokratikus Köztársaságban.⁶⁷ Más esetben a Biztonsági Tanács határozata egyértelmű kapcsolatot tárt fel a Közép-Afrikai Köztársaság területén aktívan működő *Lord's Resistance Army* és természeti erőforrásokkal, gyémánt- és aranykereskedelemmel, illetve orvvadászattal jövedelmet szerző szervezett bűnözői csoportok között.⁶⁸ A szervezett bűnözői csoportok olyan kialakult hálózatokkal rendelkeznek, amelyek könnyen lehetővé teszik a vadvilágból származó egyedek vagy termékek csempészetét, kontinensek közötti szállítását, hiszen korábban

⁶³ A környezetjoggal kapcsolatosan FARKAS CSAMANGÓ ERIKA használja a „keresztülfekvő jogterület” kifejezést In: *Környezetjogi szabályozások*. SZTE ÁJTK Üzleti Jogi Intézet, Egyetemi Jegyzet, 2017. 15. p.

⁶⁴ A Szerző álláspontjában.

⁶⁵ Az illegális bányászat a környezet elleni bűncselekmények egyik megvalósulási formája. A környezeti bűncselekmények sajátosságai, a korrupció, a szervezett bűnözés, környezetrombolás, destabilizációs hatások jellemzik. Bővebben: DARLINGTON, SHASTA: *Illegal Mining, 'Worse Than at Any Other Time,' Threatens Amazon, Study Finds*. The New York Times, 2018. december 10. Elérhető: <https://www.nytimes.com/2018/12/10/world/americas/amazon-illegal-mining.html> (2020.09.12.).

⁶⁶ Erre mutat rá az ENSZ Környezeti Programjának (UN Environment, UNEP) két releváns határozata is: 1/3-as (UNEP/EA.2/L.15/Rev.1. (2016. május 26.) Illegal trade in wildlife and wildlife products) és a 2/14-es (UNEP/EA.2/Res.14 (2016. augusztus 04.) Illegal trade in wildlife and wildlife products)

⁶⁷ Az ENSZ Biztonsági Tanácsának S/RES/2198 sz. és S/RES/2262 sz. határozata.

⁶⁸ Az ENSZ Biztonsági Tanácsának S/RES/2262 sz. határozata.

már ezeket az útvonalakat alkalmazták ember-, drog- vagy fegyverkereskedelemre. Továbbá, egyre gyakoribb az olyan csempészeti tevékenység, amely együtt jár az egyes jogellenes termékek – fegyver, drog – és a vadvilági egyedek, termékek kevert szállításával, szinte lehetetlenné téve az egyes illegális tevékenységek valódi mértékének becslését. A szervezett bűnözői csoportok segítségével olyan orvvadászok pusztítják el az egyedeket, akik sok esetben jobb fegyverekkel és erőforrásokkal rendelkeznek, mint maguk az állami fegyveres rendvédelmi szervek és vadőrök. Különösen a fejlődő államokban halálos áldozatokat követelő tűzharc alakul ki az orvvadászok és az állatokat, természetvédelmi területeket védő rendvédelmi szervek között.

Az elmúlt évtizedben csak nem 800 vadór esett áldozatul az orvvadászok vagy más, kapcsolódó bűncselekmények elleni összecsapás során. 2019 áprilisában 13 vadórt öltek meg feltehetően egy ruandai rebellis csoporthoz tartozó fegyveresek, a Kongói Demokratikus Köztársaságban elhelyezkedő *Viguna* Nemzeti Parkban, amely az afrikai kontinens egyik legrégebben működő természetmegőrzési területe. Bár ebben az esetben nem a vadőrök voltak a közvetlen célpontok, a nemzeti parkoknak fontos bevételi forrást jelentenek és így a turistaútvonalak védelme is kiemelt feladat.⁶⁹ A vadőrök különösen fontos szerepet töltenek be, hiszen legtöbbször a helyi közösségek tagjai csatlakoznak a fegyveres erőkhöz, akik képesek utat találni a lakosokhoz, elősegítve a megőrzéshez kapcsolódó programok sikerét. A 2020-ban kitört koronavírus járvány újabb nehézségeket hozott a természetmegőrzési kísérletekben. Számos állam kénytelen volt korlátozásokat bevezetni egyes akciókban, illetve a közösségek természethez való viszonya, kapcsolata is újra megkérdőjeleződött. Ezeket a problémákat felismerve 2020. július 31-ét a *vadőrök napjának* nyilvánították.⁷⁰

A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények már önmagukban is súlyos kihívást jelentenek a nemzetközi közösségnek, azonban a határon átnyúló szervezett bűnözői csoportok térnyerése további nehézségek elé állítják az államokat, állami rendvédelmi szerveket, nemzetközi szervezeteket és a privát szektort is. A határon átnyúló szervezett bűnözés ellen több nemzetközi szerződés és program került kidolgozásra. Mégis, a szervezett bűnözés nagyban profitál a különböző jogszabályozási hiányokból és a végrehajtási szervezetrendszer nehézségeiből. Erre hívja fel a figyelmet az Európa Tanács által, 2014-ben kiadott nemzetközi szervezett bűnözésről szóló Fehér Könyv is.⁷¹ A vizsgálódás főbb következtetései között szerepel, hogy jelenleg nincsen szükség további egyezményalkotásra a határon átnyúló szervezett bűnözés témájában, elegendő jogi norma áll rendelkezésre. A fő probléma a hiányos végrehajtásban keresendő.⁷² Az európai szinten további nehézségek adódnak abból, hogy az Európa Tanács keretében elfogadott egyezmény részben aláírásra került az államok részéről, azonban a ratifikáció elmaradt és számos, korábban tett fenntartás idejémműlttá vált az évek során. A nemzetközi szerződésekből eredő

⁶⁹ DR Congo's Virunga National Park hit by 'deadliest' attack Elérhető: <https://www.bbc.com/news/world-africa-52415798> (2020.09.12.).

⁷⁰ Message of CITES Secretary-General Ivonne Higuero for World Ranger Day 2020: On World Ranger Day 2020, let us show our support for those who guard our planet's wildlife and biodiversity. Elérhető: https://cites.org/eng/message_SG_Ivonne_Higuero_WorldRangerDay_31072020 (2020.09.12.).

⁷¹ Az Európa Tanács Fehér Könyve a határon átnyúló szervezett bűnözésről. White Paper on transnational Organised Crime. CDPC (2014) 11 Strasbourg, 2014. május 28.

⁷² White Paper ii. pontok.

kötelezettségek végrehajtása során az államok nagyon eltérő utakat követnek, különösen a büntetőjog és bűnügyi együttműködés területén, amely nagyban megnehezíti az érintett területeken való nemzetközi kooperációt is.⁷³

V. Záró gondolatok

Gerald Durrell-től származik az egyik legszebb és legtalálóbb környezetvédelmi idézet: „*a világ különleges és bonyolult, akárcsak a pók hálója. Ha megérinted egy fonalát, remegése végigfut az összes többi szálon. Mi nemcsak megérintjük a hálót, hanem bele is szakítunk.*”⁷⁴ Napjainkban, mikor csaknem 27 ezer faj szerepel a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) vörös listáján és a fajok tizedét az eltűnés réme fenyegeti, nem lehet elég szigorú természetmegőrzési programokat életbe léptetni. A világ összetett rendszerében nem ismerjük azokat a pontos következményeket, amelyeket a biodiverzitás megálíthatatlan csökkenése, az élőhelypusztítás és a fajok kizsákmányolása eredményeznek. A 2020-as évben ennek a gondolatmenetnek szomorú aktualitást ad, hogy egyes feltételezések szerint a koronavírus elszabadulásához is hozzájárult a biológiai sokféleség csökkenése és a fajpusztítás. Ha ezek a feltevések beigazolódnak, akkor a következő időszakban további negatív következményekkel számolhat az emberiség. Mindenek ellenére sok tekintetben meglepő közönnyel szemléljük a minket körülvevő világ pusztulását, beszennyezve legközvetlenebb lakókörnyezetünket is. Az emberiség nagy része még mindig magától értetődőnek tartja, hogy a világ az ember szolgálatában áll. Pedig ennek pont a fordítottja igaz: az ember fontos szerepet tölt be, de ökoszisztéma körforgásában csupán egyetlen kicsiny fogaskerék. A probléma az, hogy az ember képes kivitelezni a legnagyobb környezetmódosítást, így egyetlen alkatrész meghibásodása az egész rendszer működőképességét veszélyezteti. A folytonos környezet- és természetpusztítás egyik szegmense a vadvilág károsítása és kizsákmányolása. A jog és a nemzetközi környezetvédelem szerepe bár vitathatatlan, globális szemléletváltás nélkül a jogszabályozás önmagában nem viszi sikerre a természetmegőrzési erőfeszítéseket.

---

⁷³ White Paper 18. p.

⁷⁴ Idézet forrása: DURRELL, GERALD: *Catch me a Colobus*. Harper Collins, 1996. 167. p.

ORSOLYA SZIEBIG

THE DEFINITION OF WILDLIFE CRIME IN THE VIEWPOINT
OF INTERNATIONAL PUBLIC LAW

(Summary)

Biodiversity loss is one of the hot spot issues of international conservation efforts. In the last couple of decades, we have experienced an unexpected and unforeseen extinction rate. Wildlife crime or as it is used nowadays, wildlife and forest crime is a core burden in front of the success of conservation efforts. Wildlife crime, more precisely wildlife trade, became the third most profitable illegal activity, just a bit behind narcotics and firearms trafficking. However, the exact definition of wildlife and forest crime is not yet settled neither at international nor at the national level. Almost the whole international community supports the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. Still, the states have to face the cruel reality of extinction, biodiversity loss and the activity of organised crime groups.

The first part of the article considers the difficulties of Hungarian nomenclature and the possible outcomes of the translation process.

The article's second section is about the definition of wildlife crime. When it comes to the definition of wildlife crime, only the relevant definitory elements can be settled. Firstly, the significance of national criminal law must be emphasised. All the states have the power to decide whether an activity is considered as a criminal act or not. Furthermore, the second element is the role of the organised crime groups, especially transnational form. The cartels are tending to use wildlife crime as an income source, to support other crimes, such as terrorism financing. The relevant international treaty has to be mentioned, the United Nations Convention against Transnational Organised Crime. Although the convention highlights wildlife trade and the protection of endangered species as essential targets in its preamble, it does not list wildlife crime among the explicit penalised activities. Wildlife crime has to be considered as a serious crime to be in the scope of the convention. Lastly, corruption is analysed as a definitory element of wildlife crime, because in many cases, it is indispensable to conduct the illegal activity.

The article considers the new form of wildlife crime, called wildlife cybercrime. In the last couple of decades, we have experienced a technological development that caused the reform of the markets. Online platforms are used to sell and buy wildlife species, wildlife products illegally. Surprisingly, not the dark web, but the surface web is used mostly to carry out the transactions.

The author provides conclusions, and general thoughts about the definition of wildlife crime and the caused jeopardy of such activities.